

Kultúrna politika – dáta a hodnota

Sympóziium

Odbor výskumu a štatistiky
kultúry Národného osvetového
centra, Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

Dňa 25. 5. 2018 (piatok)

od 9.00 do 13.00 hod.

V-klub, Nám. SNP 12 v Bratislave

Program

8.30	Registrácia hostí, občerstvenie
9.15	Otvorenie sympózia: Prezentácia – Dáta a hodnota (Zuzana Réveszová, Lubica Kollárová, OVŠK NOC)
9.35	Inštitút kultúrnej politiky – kto sme a kam smerujeme (Andrej Svorenčík, IKP MKSR)
9.55	Relevantné dáta a strategické nastavenie podpornej činnosti FPU (Jozef Kovalčík, FPU)
10.15	Prestávka na kávu
10.45	Systémový prístup k hodnoteniu kultúrnych zariadení v Košickom samosprávnom kraji – „umenie možného“ (Jana Knežová, OK VÚC KE)
11.05	Ako môžeme merať ekonomickú efektívnosť múzeí? (Miriam Šebová, EKF TUKE)
11.25	Diskusia o spolupráci, efektívite a zdieľaní dát v kultúrnej sfére
12.00 – 13.00	Obed, záver sympózia

Koncept

Jednou z priorit súčasných ekonomicko-politických stratégií Európskej únie (SR nevynímajúc), je komplexné štúdium kultúrnej sféry a jej možného vplyvu na ekonomickú situáciu a rozvoj európskych krajín. Prienikom ekonómie a kultúry vzniká špecifická oblasť kultúrnej a umeleckej produkcie, ktorá sa dostala do popredia záujmu štátnych politik na celoeurópskej úrovni pod názvom „kultúrne a kreatívne priemysly“ (na Slovensku zaužívaný singulár „kultúrny a kreatívny priemysel“, resp. „kreatívne odvetvia“¹). Väčšina definícií kreatívneho priemyslu je založená na kombinácii piatich hlavných kritérií: kreativita, duševné vlastníctvo, symbolický význam, status (kultúrnej) hodnoty a metódy produkcie².

Z metodologického hľadiska neustále narážame na problém, ako skúmať a merať ekonomické aspekty kultúrnych a kreatívnych odvetví, ktoré sa stali prioritou kultúrnej politiky na Slovensku. Ide o výskum ekonomických faktorov v kultúrnej sfére, napríklad efektívnosť financovania a výdavkov v kultúre, ekonomický vplyv kultúrnych aktivít na rozvoj mesta a regiónu v súvislosti s vládnymi cieľmi, ako sú a) podpora udržateľnej zamestnanosti

- 1 Buček a kol.: Kreativna ekonomika – národohospodárske a regionálne podmienky a stimuly, 2015
- 2 Gažová, V., 2014. Pojem kultúrneho priemyslu a jeho metamorfózy. In: Acta Culturologica, zv. 23, s. 7 – 36

a mobility v regiónoch, b) tvorba pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle, c) vytvorenie priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií (vzdelávanie) a d) riešenie aktuálnych potrieb a nedostatkov v kreatívnom priemysle (KEA, 2006). Dokument s názvom Stratégia rozvoja kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike, ktorý vydalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky a Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky v decembri 2014, stanovil za hlavný strategický cieľ pre obdobie rokov 2014 – 2020 zvýšiť podiel kreatívnych odvetví na tvorbe HDP, a to prostredníctvom zadaných opatrení, ktoré sa zameriavajú na rozvoj fyzickej infraštruktúry, na vzdelávanie v oblasti kreativity a tvorivosti, na zvyšovanie povedomia o kreatívnom priemysle, na plánované dotácie pre rozvoj kreativity a tvorbu unikátnych diel a konceptov (MK SR, MH SR, 2014).

Problémom, ktorému momentálne čelíme, sú neexistujúce dáta, resp. neukotvená metodológia zberu dát pre naplnenie cieľov kultúrnej politiky a stratégií rozvoja kreatívnych odvetví. Objektivizácia metód zberu, obsahu a následného spracovania relevantných informácií by pomohla profesionalizácii správy kultúry a kreatívnych odvetví od národnej po lokálnu úroveň.

V súčasnosti existujúci štátny štatistický zber pod záštitou MK SR a ŠÚ SR nie je dostatočným nástrojom na dosiahnutie cieľov. Momentálne zastrešuje 17 oblastí, ktorým zodpovedá príslušný výkaz o štatistickom

získovaní, tzv. Kult MK SR s prideleným číslom (zoznam výkazov je zverejnený na stránke MK SR, pozri <http://www.culture.gov.sk/vdoci/424/schvalene-vykazy-kult-2017-2af.html>). Výkazy KULT MK SR každoročne aktualizujú počty spravodajských jednotiek príslušného výkazu, zisťujú činnosť, resp. aktivity subjektov v oblasti kultúry, cieľové skupiny, vzdelanie a osoby zamestnané v kultúrnej sfére, zdroje financovania a ekonomické ukazovatele vyplývajúce z ich činnosti. Napriek tomu, že hovoríme o vyčerpávajúcom celoslovenskom zbere dát v oblasti kultúry, ide o inštitucionalizovaný zber a napríklad mieru slobodných povolání či pôsobenie privátnych galérií v oblasti kultúry a ich vplyv na ekonomický rast krajiny momentálne vyčíslit' nevieme.

Na úspešné dosiahnutie stanovených strategických cieľov kultúrnej politiky je potrebný komplexný kontinuálny interdisciplinárny výskum zameraný súčasne na ekonomické aktivity v kultúre, t. j. model založený na kultúrnych aktivitách, zamestnanosti v kultúre, financovaní kultúry, efektívnosti práce inštitúcií a praxe, ako i jej vplyve na mesto, región či celú spoločnosť, a na konzistentný sociologický výskum kultúry a kultúrnych hodnôt v kontexte spoločenských javov, v ktorých sa kultúra vytvára.

Cieľom sympózia je prepojenie inštitúcií v oblasti kultúry, prezentácia dostupných dát a vytvorenie siete na zdieľanie výsledkov a aktívne využívanie dát z jednotlivých oblastí výskumu a štatistiky kultúry a ekonomiky kultúry. Vzhľadom na rôznorodú

povahu dát v kultúrnej sfére by sme touto cestou radi otvorili diskusiu s odborníkmi o možnostiach vzájomnej využiteľnosti dostupných dát v analýzach kultúrnej politiky.

Výsledkom nášho stretnutia a diskusií by mal byť pokus o zjednotený prístup štúdia kultúry, implementácie kultúrnych politík a pokus o vytvorenie aplikovateľnej metodológie pre vyčerpávajúci kvalitatívny a kvantitatívny výskum v oblasti kultúrnej sféry (kreatívneho priemyslu). Ide o dlhodobú a aktívnu spoluprácu zúčastnených inštitúcií, ktorú by sme prostredníctvom sympózia chceli naštartovať.

Zdroje

- Gažová, V., 2014. Pojem kultúrneho priemyslu a jeho metamorfózy. In.: Acta Culturologica, zv. 23, s. 7-36
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kkul/AC_23.pdf
- Neulogy, a. s., 2013. Správa o stave a potenciáli kreatívneho priemyslu na Slovensku
<http://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/kreativny-priemysel-165.html>

Prezentujúci

- Jana Knežová (VÚC KE),
- Jozef Kovalčík (FPU),
- Miriam Šebová (TUKE),
- Andrej Svorenčík (MK SR),
- Zuzana Réveszová
a Ľubica Kollárová (OVŠK NOC)

Touto cestou Vás prizývame k diskusii a tešíme sa na dlhodobú spoluprácu.

Ďakujeme
Odbor výskumu a štatistiky kultúry
a Fond na podporu umenia

**Mgr. Ľubica
Kollárová, PhD.,**

**Mgr. et Mgr.
Zuzana Réveszová**

Ľubica Kollárová vyštudovala etnológiu v Trnave. V štúdiu pokračovala na Ústave etnológie, FF Univerzity Karlovy v Prahe a na Dept. of Maori Studies, University of Auckland na Novom Zélande. V rokoch 2010 až 2014 pôsobila ako vysokoškolská pedagogička na Katedre etnológie a mimoeurópskych štúdií FF UCM v Trnave. V súčasnosti sa venuje výskumu a štatistike kultúry v Národnom osvetovom centre, kde sa podieľa na analýze výkazov KULT a príprave nových projektov.

Zuzana Réveszová vyštudovala právo, sociológiu a umenovedu na Masarykovej univerzite v Brne. Venuje sa kultúrnej sociológii a vzťahu medzi kultúrnou participáciou a kultúrnou identitou. Riadi odbor výskumu a štatistiky kultúry v Národnom osvetovom centre, vo voľnom čase sa venuje participácii a urbanizmu.

Dáta a hodnota

Abstrakt príspevku

(v rozsahu 100 – 350 slov)

Národné osvetové centrum sa podieľa na štatistickom zisťovaní Kult ako gestor od roku 2014 na základe rozhodnutia ministra kultúry. Odvtedy celé štatistické zisťovanie prebieha elektronickou formou prostredníctvom aplikácie.

Momentálne máme definovaných 17 oblastí kultúry (v roku 2018 by mali pribudnúť 2 nové), v ktorých zisťujeme činnosť, resp. aktivity subjektov v oblasti kultúry, cieľové skupiny, osoby zamestnané v kultúrnej sfére, zdroje financovania a ekonomické ukazovatele vyplývajúce z ich činnosti.

V súčasnosti je cieľom našej práce sprostredkovať dáta pre analytickú činnosť a tvorbu kultúrnej politiky.

Zároveň je v gescii odboru výskumná činnosť kultúry, pričom kultúru definujeme relatívne široko. Výskumná činnosť prebiehala na odbore od roku 2000, historické výskumy momentálne sumarizujeme a chceme sprostredkovať Slovenskému archívu sociálnych dát. Z najnovších výskumov – Spotreba kultúry a Kultúra a hodnotové orientácie obyvateľov Slovenska – pravidelne publikujeme analytické výstupy.

Naším cieľom je výskumné a štatistické dáta sprostredkovať odbornej a širokej verejnosti atraktívnou a vizuálne zrozumiteľnou formou tak, aby boli k dispozícii iným subjektom na ďalšiu prácu.

**Ing. Mgr. Andrej
Svorenčík,
M.S. PhD.
(IKP MKSR)**

Andrej Svorenčík vyštudoval teoretickú fyziku (matfyz UK) a ekonomickú teóriu a žurnalistiku (EU v Bratislave). Následne študoval spoločenské vedy na Kalifornskom technologickom inštitúte v Pasadene a doktorát z ekonómie dokončil na Univerzite v Utrechte. Pôsobí na Univerzite v Mannheime, kde manažuje mieste laboratórium experimentálnej ekonómie. V súčasnosti rozbieha analytické útvary na Ministerstve kultúry SR a Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

Inštitút kultúrnej politiky – kto sme a kam smerujeme

Abstrakt príspevku

(v rozsahu 100 – 350 slov):

Začiatkom roka začal na Ministerstve kultúry SR pôsobiť analytický útvar s názvom Inštitút kultúrnej politiky (IKP). Poslaním IKP je zlepšovať verejnú politiku a rozhodovanie ministerstva prostredníctvom analýz, dát a dôkazov v oblasti kultúry. Naším cieľom je, aby analytický tím IKP odborne a nestranne analyzoval vplyvy pripravovaných zákonov a strategických materiálov, hodnotil efektivitu výdavkov v rámci rezortu a formuloval odporúčania pre oblasť kultúry. Pri týchto analýzach chceme nadväzovať na prácu a know-how etablovaných analytických útvarov v štátnej správe, predovšetkým Inštitútu finančnej politiky a Útvaru hodnoty za peniaze. V príspevku prezentujeme niektoré čiastkové výsledky analýz z nášho doterajšieho pôsobenia a vybrané plánované projekty.

Jozef Kovalčík, PhD. (FPU)

Jozef Kovalčík, PhD.

Filozof, estetik a teoretik dizajnu. Od roku 2004 do roku 2015 pôsobil na Vysokej škole výtvarných umení ako vysokoškolský učiteľ a výskumný pracovník, v rokoch 2011 – 2015 bol prorektorom pre štúdium. V roku 2015 sa stal prvým riaditeľom Fondu na podporu umenia. Odborne sa zaoberá problematikou vzťahu medzi vysokou a populárnou kultúrou, teóriou dizajnu a vzdelávaním na umeleckých školách. Venuje sa tiež kurátorskej a prekladateľskej činnosti.

Relevantné dáta a strategické nastavenie podpornej činnosti FPU

Abstrakt príspevku

(v rozsahu 100 – 350 slov):

Fond na podporu umenia (ďalej len „fond“) je najväčším poskytovateľom podpory pre umenie, kultúru a kreatívny priemysel na Slovensku. Vo svojich základných nastaveniach nadviazal na dotačný systém ministerstva kultúry a prišiel aj s novými programami a nástrojmi podpory. Po prvých rokoch fungovania a primárneho stabilizovania inštitúcie sa javí ako nevyhnutné, aby fond identifikoval súradnice svojho ďalšieho smerovania v strednodobom časovom horizonte. Na tento účel má slúžiť strategický dokument, v ktorom by predovšetkým mali byť artikulované ciele, aké chce fond dosiahnuť prostredníctvom podpornej činnosti. No rovnako bude nutné, aby stratégia fondu obsahovala podrobné informácie o nástrojoch, ktoré treba použiť na dosiahnutie zadaných úloh.

Pri nastavovaní podporných schém fond doposiaľ vychádzal z dopytu, t. j. z počtu predložených žiadostí a relevantných aktérov. Aktívne tiež prichádzal s novými nástrojmi a programami, ktoré otvárali žiadateľom nové možnosti ich umeleckej či kultúrnej sebarealizácie. Efektivita oboch spôsobov nastavovania podpornej činnosti fondu je otvorená ďalším korekciám a modifikáciám, ak budú mať zmysluplné zdôvodnenie. Z hľadiska takéhoto vyhodnocovania doterajších

nastavení, ale aj prípravy strategických dokumentov sa javí ako nevyhnutné, aby fond komplexnejšie pracoval s dátami, ktorými disponuje a môže mať k dispozícii. Taktiež je nutné, aby spolupracoval s inými inštitúciami, ktorých komplexnosť informácií môže odhaliť pre fond dôležité konzekvencie podpornej činnosti pre kultúrny a umelecký kontext na Slovensku. V rámci prezentácie budú preto predstavené (1) dáta a ich štruktúra, ktorými fond momentálne disponuje a mohli by sa dať použiť aj pre iné organizácie; a tiež (2) základné okruhy informácií, ktorými by fond potreboval disponovať, aby skutočne efektívne, demokraticky a zmysluplne mohol nastavovať nástroje svojej podpornej činnosti.

PhDr. Jana Knežová, PhD. (VÚC KE)

PhDr. Jana Knežová, PhD.

Po 12 rokoch akademického pôsobenia na Fakulte verejnej správy UPJŠ v Košiciach pracuje od roku 2017 na odbore kultúry a cestovného ruchu Úradu Košického samosprávneho kraja. Jej profesijné, odborné i publikačné zameranie sa orientuje na rozvoj územnej samosprávy, kvalitu verejných politík a funkčné medzisektorové partnerstvá. Zúčastnila sa na niekoľkých študijných pobytoch v zahraničí, má skúsenosti s prácou na medzinárodných a národných vzdelávacích a výskumných projektoch, aktívne spolupracuje s mimovládny sektorom.

Systémový prístup k hodnoteniu kultúrnych zariadení v Košickom samosprávnom kraji – „umenie možného“

Abstrakt príspevku

(v rozsahu 100 – 350 slov):

Regionálna samospráva pri tvorbe a naplňaní cieľov regionálnej kultúrnej politiky plní zároveň funkciu správcu zverenej kultúrnej infraštruktúry. Dobrá správa kultúrnych zariadení v záujme zabezpečovania kvalitných verejných služieb si vyžaduje prijímať správne rozhodnutia na základe objektivizovaných aktuálnych dát. Inovatívne trendy z externého prostredia zároveň otvárajú nové perspektívy využitia potenciálu kultúry pre generovanie ekonomických benefitov. V súvislosti s tým sa kladú čoraz vyššie nároky na profesionálny manažment organizácií zohľadňujúci finančné obmedzenia v korelácii s rozvojovými zámermi. V príspevku je analyzovaný aktuálne využívaný viacúrovňový systém hodnotenia kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja s ohľadom na očakávania, limity a problémy pri práci s rôznym typom indikátorov (vrátane vybraných metód a nástrojov). Dôraz je kladený na identifikovanie kľúčových otázok, ktoré sa objavujú v súvislosti s požiadavkami spravovania, na uplatňovanie princípov, ako sú efektívnosť, kvalita, participatívnosť, ale aj

dostupnosť kultúrnych služieb v regióne. Tieto princípy tvoria zároveň jadro procesu optimalizácie ako súčasť strategických zámerov rozvoja kultúry v Košickom samosprávnom kraji v súčasnosti, pre ktorý je práca s relevantnými údajmi mimoriadne dôležitá.

**doc. Ing. Miriam
Šebová, PhD.
(EKF TUKE)**

doc. Ing. Miriam Šebová, PhD.

Výskum v oblasti ekonomiky kultúry na Ekonomickej fakulte TUKE realizuje od roku 2011. Počas spolupráce na projekte Kreatívna ekonomika podporenou APVV v rokoch 2011 – 2013 skúmala kreatívne odvetvia v Košiciach. V rokoch 2012 – 2014 spolupracovala na výskume socioekonomických vplyvov projektu Košice EHMK 2013 na mesto Košice. Habilitačnú prácu obhájila na tému Ekonomické a sociálne dimenzie kultúry v meste v roku 2017. V súčasnosti sa venuje meraniu ekonomickej efektívnosti kultúrnych inštitúcií.

Ako môžeme merať ekonomickú efektívnosť múzeí?

Abstrakt príspevku

(v rozsahu 100 – 350 slov):

Meranie efektívnosti v kultúrnych inštitúciách je bežnou súčasťou zahraničného výskumu v oblasti ekonómie kultúry. Technickú efektívnosť zjednodušene môžeme opísať ako kapacitu múzea vytvoriť pri daných vstupoch (plocha múzea, počet zbierok atď.) určitý objem výstupov (počet návštevníkov, počet výstav atď.). Systematické vyhodnocovanie technickej efektívnosti umožňuje múzeám porovnávať sa medzi sebou navzájom a svoj výkon v sledovaných ukazovateľoch. Porovnávanie efektívnosti múzeí môže mať preto praktické vplyvy na zlepšenie manažmentu múzeí, ktorých zriaďovateľom poskytne zaujímavú informáciu o tom, v akých ukazovateľoch by sa múzeá mohli zlepšiť.

V našom príspevku sa budeme zaoberať analýzou technickej efektívnosti múzeí na Slovensku pomocou metódy obalových dát (Data envelopment analysis – DEA). Bližšie budeme analyzovať statickú efektívnosť za rok 2015 a dynamickú zmenu v efektívnosti od roku 2005. Údaje do analýzy sme získali z ročných výkazoch Kult štátneho štatistického zisťovania pre múzeá na Slovensku. V príspevku kriticky hodnotíme limity použitej metódy a dostupných dát.

Kontakt

OVŠK NOC,
Nám. SNP 12, 812 34,
statistika@nocka.sk

Ďakujeme

